

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	20. SAJANDI EESTI KIRJANDUS. Humanitaarklassi suunakursus
Eelduskursused	„Kirjandus antiigist 19. sajandi lõpuni“, „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“, „Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid“, „Kirjandus ja ühiskond“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisvad ja rühmatööd, õppekäigud jm
Õpetamise aeg	12H klassis 2024/25. õa
Kursuse eesmärgid	• kujundada terviklik kirjandus- ja kultuurilooline teadmiste süsteem ning ajatelg edasisteks kirjandusõpinguteks; • anda ülevaade 20. sajandi eesti kirjanduse kujunemisetappidest, ajastute ja voolude vahelistest seostest, nimetades perioodide ajapiirid ja tunnused, tähtsamad žanrid, autorid ja teosed; • tõmmata paralleele, võrrelda ja leida erinevusi selles, mida on inimene väärtustanud ning kuidas on moraalsed tõekspidamised ja esteetilised maitsehoiakud aja jooksul muutunud; • õppida teadvustama eesti kirjandust maailmakirjanduse osana; • kinnistada arusaama, et eesti kirjandus ei ole eraldiseisev nähtus, vaid moodustab ajaloo ning kunstivooludega maailmavaatelise terviku.
Kursuse lühikirjeldus	20. sajandi eesti luule Noor-Eesti rühmituse euroopaliku kultuuri taotlus ja luuleuuendus Uusromantism. Rühmitused ja voolud: Siuru, Tarapita, arbujad Pagulasluule tähtsamad autorid ja põhiteemad Stalinistlik luule. Sulaaja luule. Modernism 1960.–1970. aastate luules Kassetipõlvkond: illusioonid ja tegelikkus. Luule poliitiline alltekst 20. sajandi eesti proosa Friedebert Tuglase uussümbolistlik novell või Jaan Oksa ekspressiivne novell või Peet Vallaku uusrealistlik novell. August Gailiti uusromantiline romaan. Anton Hansen Tammsaare romaanid Pagulasproosa tähtsamad autorid ja teosed, žanrid ja põhiteemad: Gert Helbemäe või Ain Kalmus või Bernard Kangro või Albert Kivikas või August Mälk või Karl Ristikivi või Ilmar Talve või Valev Uibopuu või Arved Viirlaid või Helga Nõu jt 1960.–1980. aastate proosa muutused. Mats Traadi talupojaromaanid Jaan Krossi ajaloolised ja eluloolised romaanid. Proosa uuenduslikkus: sisemonoloog, eksistentsiaalsus, võõrandumine, grotesk. Mati Unt või Arvo Valton 1970.–1980. aastate uus põlvkond. Mihkel Muti irooniline romaan Olmerealism 20. sajandi eesti draama Eduard Vilde näidendid või August Kitzbergi draamad või Oskar Lutsu külakomöödia. Anton Hansen Tammsaare psühholoogilised draamad. Juhan Smuuli žanrileidlikkus. 1960.–1970. aastate teatriuuendus. Väärtuste kriis Enn Vetemaa näidendites 1980. aastate vastupanuhiakud. Ajaloopöörised, rahvas, mälu ja identiteet Jaan Kruusvalli või Madis Kõivu näidendites Mõisted: absurdidraama, eksistentsialism, ekspressionism, futurism, grotesk, impressionism, maagiline realism, modernism,

	pagulaskirjandus, postmodernism, sümbolism, sürrealism, uusromantism
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpul õpilane • iseloomustab õppematerjalidele toetudes eri ajastute kirjandust, tähtsamaid voole ja žanre, autoreid ja nende teoseid • nimetab eesti kirjanduse tähtsamaid perioode, kirjanduslikke rühmitusi, olulisemaid autoreid ja nende teoseid • seostab eesti kirjanduslugu Euroopa kirjanduse perioodide, voolude ja suundadega • võrdleb poeetikaanalüüsile tuginedes vabalt valitud kirjandusteoseid, tuues esile ühiseid ja eriomaseid jooni • mõistab ning hindab kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi • on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud ettenähtud proosa- või draamateosed, tunneb teoste ning nende autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandusloos
Hindamine	Koondhinde moodustavad kirjandusteoste analüüsid, esitlused jm. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kirjanduse kooliastmehinde väljapanemisel
Õppematerjalid	Jan Kaus “Uuem eesti kirjandus”
Kirjandus (soovituslik kirjandus)	Neithal, R. “Mis on mis kirjanduses”. Kirjandusterminite leksikon gümnaasiumile Merilai, A., Saro, A., Annus, E. “Poeetika”. Annus, E., Epner, L., Süvalepp, E. “20. sajandi I poole eesti kirjandus”. Gümnaasiumi kirjandusõpik Toimetanud Ennus, K ja Aher, M. “XX sajandi kirjanikke”. Gümnaasiumi kirjandusõpik Kirjandusleksikonid ning terminoloogiasõnaraamatud Valikkirjandus, mille täpsustatud nimekirja koostab aineõpetaja lähtuvalt riikliku ainekava valikutest Kirjandusportaalid ning internetiväljaanded Eesti kirjanike teosed veebis http://www.kirjanikekodu.kongress.ee/10toimetus/esileht_eestitekstid.php Eesti luuleportaal http://www.ut.ee/verse/ Kultuurikirjutised http://www.sirvilauad.ee/ Eesti kirjanike muuseumide ühisportaal http://www.kirjanikemuuseumid.ee/
Kursuse väljund	Peamine väljund on kirjanduse rolli ja väärtuse mõistmine, mis aitab kaasa ühiskonna ja kultuuri sügavamale vastuvõtule ning inimelu mõistmisele. Kirjandusõpetus on gümnaasiumis üks keskseid kultuuri- ja kunstiaineid, mis avab tee esteetiliste ja eetiliste tõekspidamiste kujunemisele, isiksuse vaimu ja väljenduse rikastumisele, kommunikatsiooni mitmekesistamisele, võõra kogemuse omandamisele ning ühiskonna ja kultuuri sügavamale vastuvõtule

	Lisaväljundid: (kirjandusolümpiaadid), esseekonkursid, kirjanduslikud projektid; riigieksam; omalooming
--	---